ווּעטער:
ניט באַשטימט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאָס אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאַנג — 4.21
זון אונטערגאַנג — 8.41

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערבֿ קאַנאַדע
עטאַבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

Vol. 21, No. 157. Winnipeg, Monday, July 6, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג. מאָנטאָג כא׳ תמוז, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 13 1931
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

אַנבֿ - אורחא
פון מאַרק

אַמעריקאַנער משוגעת׳ן

איר געדיינקט מיט וואָס פאַר א קנאַק עס זיינען צו אונז פאַראיאָרן זומער, ניט היינט געדאַכט, געקומען די מיניאַטור גאָלף קורסן?

געדיינקט איר, ווי זיי האָבן מיט דער שנעלקייט פון א פרייערי פייער פאַרשפּרייט זיך איבער׳ן גאַנצן לאַנד, און ווי ס׳האָט אויסגעזעען, אז באַלד וועט מען אין די צענטראַלע גאַסן פון די שטעט אראָפּרייסן הימל־קראַצער, כדי צו מאַכן פּלאַץ פאַר די גאָלף־קורסלאַך?

געדיינקט איר, ווי כמעט איבעראַנאַכט איז דאָס אויסגעוואַקסן אין א 100־מיליאָן דאָלאַרדיקער אינדוסטריע, און ווי מענשן, איינשליסנדיק א היבש ביסל פון אחינו בני־ישראל, האָבן געליען און געבאַרגט צו ...

סטאַלין וויל דורכפירן גרינדלאַכע עקאָנאָמישע ענדערונגען

אַרבעטער זאָלן קריגן באַצאָלט לויט פאַרדינסטן, און ניט לויט לעבנס־פאָדערונגען. — וויל דעצענטראַליזירן פאַבריקן. יעדע פאַבריק זאָל זיך אַליין פאַרוואַלטן. — וויל מאַכן א סוף צו דער אַרבעטער איבערוואַנדערונג

מאָסקווע, יולי 5. — אין א רעדע פון יאָזעף סטאַלין ביי דער אינדוסטריעלער קאָנפערענץ יוני 23טן, וועלכע איז איצט פאַרעפנטלאַכט געוואָרן, האָט ער פאָרגעשלאָגן גרינדלאַכע ענדערונגען אין לאַנד, בנוגע אַרבעט און אינדוסטריע. צווישן אַנדערש האָט ער פאָרגעשלאָגן:

דער אַרבעטס לוין זאָל געצאָלט ווערן ניט לויט דעם אַרבעטערס באַדערפעניש, נאָר לויט דער קאַטעגאָריע אַרבעט וואָס איינער טוט, און ווי ער טוט זי.

א סוף זאָל געמאַכט ווערן צו דער איבערוואַנדערונג פון אַרבעטער פון איין אינדוסטריע און פון איין אַרבעט צו א צווייטער, אין געיעג נאָך בעסערע באַדינגונגען.

מער פּויערים זאָלן אַריינגעצויגן ווערן אין די אינדוסטריעס וואָס ליידן פון מאַנגל פון אַרבעטער, און גרעסערע אינדוסטריאַליזאַציע פון דער לאַנדווירטשאַפט.

די אינדוסטריעס זאָלן מער אינדיווידואַליזירט ווערן: אַנשטאָט 100 און מער פאַבריקן אונטער איין פאַרוואַלטונג, זאָל יעדע פאַבריק באַזונדערס פאַרוואַלטעט ווערן און אַליין זיין פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר איר פּראָדוקציע.

א בעסערע באַציאונג צו די "ספּעצן", כדי צוציען זיי צו דער אַרבעט, אָבער גלייכצייטיק אַנשטרענגען זיך אז די אַרבעטער זאָלן אַנטוויקלען אייגענע אינטעליגענציע.

"אפילו אונטער א סאָציאַליסטישן רעזשים מוזן אַרבעטער קריגן באַצאָלט לויט דער אַרבעט וואָס זיי טוען, און ניט לויט זייערע באַדערפענישן". — האָט סטאַלין געזאָגט, אַנווייזנדיק, אז ס׳איז ניט קיין גלייכע זאַך וואָס אין סאָוועטישע פאַבריקן קריגן אַרבעטער געצאָלט גלייך פאַר פאַך אַרבעט און פאַר פּשוט׳ע אַרבעט, פאַר לייכטע און פאַר שווערער, וואָס באַוועגט א סך אַרבעטער צו לויפן זוכן אַנדערע פּלעצער, וואו זיי קאָנען קריגן פאַר׳ן זעלבן לוין לייכטערע אַרבעט.

ניט לאַנג צוריק איז שטיק אַרבעט איינגעפירט געוואָרן אין די סאָוועטישע פאַבריקן, און סטאַלינס נייע פּאָליטיק מאַכט איצט א שריט ווייטער אין דער ריכטונג פון לוין באַשטימונג.

מאָסקווע, יולי 6. — א דעקרעט איז אַרויסגעגעבן געוואָרן פון דער רעגירונג, וואָס זאָגט צו די אַשטראַפטע "קולאַקעס" צוריקצוקערן זיי זייערע רעכט צום סוף פון פינף יאָר, אויב זיי וועלן פאַר דער צייט אַרויסווייזן אן ערלאַכע נייגונג צו אַרבעט און זיי וועלן אויפגעבן זייער קאַמף קעגן קאָלעקטיוויזאַציע.

אַגודיסטן ווענדן זיך צום מופתי אין קאַמף פאַר שמירת שבת

(ספּעציעל פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")

ירושלים, יולי 6 (איטא). — אין׳ם קאַמף וואָס די אגודת־ישראל פירט אן קעגן שבת׳דיקן ספּאָרט, האָבן די אגודה פירער געווענדעט זיך צום מופתי מיט דער בקשה אז ער זאָל טעלעגראַפירן צו דער עגיפּטישער ספּאָרט טים זי זאָל ניט קומען קיין ארץ־ישראל פאַר א מעטש מיט דער מכבי טים.

דער מופתי האָט צוגעזאָגט די אגודה פאַרשטייער צו דערפילן זייער בקשה.

—(::)—

אַנטיסעמיטישע סטודענטן אין בערלין אויסגעשלאָסן פון אוניווערסיטעט

בערלין, יולי 6 (איטא).— דער רעקטאָר פון אוניווערסיטעט האָט צוגענומען ביי א צאָל סטודענטן, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין די אַנטיסעמיטישע עקסצעסן, זייערע לעגיטימאַציע קאַרטלאַך, מיט וועלכע מען גייט אַריין אין אוניווערסיטעט געביידע. דערמיט זיינען זיי פאַקטיש אויסגעשלאָסן געוואָרן פון׳ם אוניווערסיטעט.

—(::)—

354 לעבנס פאַרלאָרן אין 4טער יולי פייערונג אין די שטאַטן

354 נפשות האָבן פאַרלאָרן זייערע לעבנס אין פאַרשיידענע אומגליקס פאַלן שבת און זונטאָג אין די פאַראיינ. שטאַטן פייערנדיק דעם יום־טוב פון אומאָפּהענגיקייט (אינדעפּענדענס דעי).

אין די מיטל־שטאַטן זיינען אומגעקומען 81 נפשות: 35 האָבן זיך דערטרונקען, 30 זיינען דער׳הרג׳עט געוואָרן אין אויטאָמאָביל עקסידענטן און 16 זיינען געשטאָרבן פון היץ. ענלאַכע אומגליקס פאַלן זיינען פאָרגעקומען אין די מזרח און מערבֿ שטאַטן. פון פייערווערק זיינען אומגעקומען 8 נפשות און 368 זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן. בסך הכל האָבן זיך פאַר די צוויי טעג דערטרונקען 139 נפשות. 118 נפשות זיינען אומגעקומען אין אויטאָמאָביל עקסידענטן און א צאָל אַנדערע זיינען דער׳הרג׳עט געוואָרן אין עראָפּלאַן עקסידענטן און אין אַנדערע אומגליקס פאַלן.

33 קרבנות אין אָנטעריאָ

אין דער פּראָווינץ אָנטעריאָ זיינען שבת און זונטאָג אומגעקומען דריי און דרייסיק נפשות אין פאַרשיידענע עקסידענטן. 19 נפשות זיינען פאַר די צוויי טעג דערטרונקען געוואָרן, דריי זיינען געשטאָרבן פון היץ, איינער איז געשטאָרבן פון האַרץ אַטאַקע און צוויי זיינען געשטאָרבן פון אַנדערע אומגליקס־פאַלן.

אין אָטאַווא האָבן זיך אַכט נפשות דערטרונקען פאַרנדיק אויף א שיפל.

אין מאַניטאָבאַ זיינען נעכטן פאַרוואונדעט געוואָרן עלף נפשות אין דריי פאַרשיידענע אויטאָמאָביל עקסידענטן.

—(::)—

דזשועלרי סטאָר באַ־גנבֿע׳ט

צירונג, זייגערס און פּאָנטען פּענס אינם ווערט פון פיר ביז פינף הונדערט דאָלאַר, זיינען נעכטן פאַרטאָג אַרויסגע׳גנבֿ׳עט געוואָרן פון דער טאָמאַס דזשועלרי סטאָר, 627 סאַרדזשענט עוו. די גנבֿים האָבן אויך פאַרכאַפּט פיר דאָלאַר אין זילבער געלט פון דער קאַסע.

שטייענדיק אויף דער וואַך צווישן 2 און 3 אַזייגער פאַרטאָג, האָט א פּאָליציסט געפונען די זייטיקע טיר פון דער סטאָר אָפן.

—(::)—

י. מ. ה. א. בייסבאָלערס שלאָגן די "איליטס"

אין זייער א שפּאַנענדיקער בייסבאָל גיים, אויפן וועסלי פעלד, פרייטאָג אָוונט, האָבן די י. מ. ה. א. שפּילער געשלאָגן די "איליטס" מיט 8 צו 6.

זייער געווינס שטעלט זיי אָוועק איצט אין א רעמי (טאַי) פאַר צווייטער סעריע האָנאָרס, מיט צוויי געווינסן און קיין פאַרלוסטן.

רעוויזיאָניסטן גרייט צו פאַרלאָזן קאָנגרעס אויב זייערע פאָרשלאָגן וועלן ניט אָנגענומען ווערן

שפּאַלטונג דראָעט דעם קאָנגרעס, אויב ער וואַרפט דורך פאָרשלאָג צוריקצוויזן מאַקדאָנאַלדס בריוו און פאָדערונג פאַר א אידישער מערהייט אין ארץ ישראל. — אבֿ. גאָלדבערג שלאָגט פאָר פּראָגראַם פאַר אחדות. — אורי צבֿי גרינבערג אַטאַקירט און נחום גאָלדמאַן פּאַרטייישע רעגירונג

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

... — און אפילו צום ... פון אַלע ... פון פרייער אימיגראַציע ... איז געמאַכט ...

טישן פּראָבלעם פון אימיגראַציע. — האָט זשאַבאָטינסקי אויסגעשריען פון זיין פּלאַץ.

דר. גאָלדמאַנס רעדע איז אויך איבערגעריסן געוואָרן איינינקע מאָל פון דר. ר. שטריקער און מאיר גראָסמאַן.

קאָנגרעס, אויב די רעוויזיאָניסטישע פאָדערונג צוריקצוויזן מאַקדאָנאַלדס בריוו און דער פאָרשלאָג די אידן זאָלן פאָדערן א אידישע מערהייט אין א״י, וועלן ניט אָנגענומען ווערן ביים קאָנגרעס. די רעוויזיאָניסטן פּלאַנעווען אַרויסצומאַרשירן פון קאָנגרעס אויב אָט די צוויי פונדאַמענטאַלע פאָדערונגען ווערן צוריקגעוואָרפן.

ווען זיי פאַרלאָזן דעם קאָנגרעס, פּלאַנעווען די רעוויזיאָניסטן צו האַלטן זייערע אייגענע זיצונגען אין א נאָענטן זאַל, כדי צו דערקלערן זייער שטעלונג.

רעוויזיאָניסטן וועלן ניט בערל לאָקער פאַר פּאָרזיצער

דער "פּערמאַנענץ אויסשוס" (קאָמיטע אָף דהי האוז) האָט נעכטן ניט געקאָנט צוזאַמענשטעלן, ווייל די רעוויזיאָניסטן האָבן אויסגעזעצט קעגן דער באַשטימונג פון בערל לאָקער פאַר פּאָרזיצער פון דער קאָמיסיע. די רעוויזיאָניסטן האָבן איינגעשטימט, אז די אַרבעטער, ווי די גרעסטע אָרגאַניזירטע גרופּע, זיינען באַרעכטיקט צו דער פּאָרזיצערשאַפט, אָבער זיי פאַרלאַנגען אן אַנדער אַרבעטער, ניט לאָקערן, ווייל ער האָט אָנגערופן זיי "היטלעריסטן".

פּראָהאַנדלונגען גייען אָן פאַר און אויסגלייך אין דער פראַגע.

ביי דער עפענונג פון דער פּרימאַרנדיקער זיצונג, האָט לעאָ מאָצקין געצווינגען די אויפמערקזאַמקייט פון׳ם קאָנגרעס צום פאַקט, אז די טומלען וואָס זיינען אויסגעבראָכן ביי די זיצונגען זיינען אין איינקע אידישע צייטונגען פאַרוואַנדלט געוואָרן אין "בלוטיקע געשלעגן". ער האָט דערפאַר געוואָרנט די דעלעגאַטן, פאַר׳ן כבֿוד פון׳ם קאָנגרעס, צוריקצוהאַלטן זיך פון טומל.

ערנסטע שפּאַלטונג געדראָעט

... ערנסטע שפּאַלטונג דראָעט דעם ציוניזם היינט אָפּ און דעם וועלט פרידן.

אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע צושפּרייט זיך פון סאַלאָניקאַ אין אַנדערע גריכישע שטעט

אין איד איז געטויט געוואָרן אין סאַלאָניקער פּאָגראָם און אַרימער אידישער קוואַרטאַל איז אין חורבות

סאַלאָניקאַ (פון ספּעציעלן "איטא" קאָרעספּאָנדענט געשיקט קיין סאַלאָניקאַ). — די אַנטי־אידישע אַגיטאַציע פאַרשפּרייט זיך איצט צו אַנדערע פּראָווינציעלע שטעט. באַריכטן זיינען אָהער אָנגעקומען וועגן אַנטי־אידישע אויסברוכן אין דער שטאָט דעמאָטיקאַ.

דער אידישער מאַטעריעלער שאָדן אין סאַלאָניקאַ ווערט אָפּגעשאַצט אין צוויי מיליאָן דראַכמעס.

די "הכח" סקאַוטס, וועלכע האָבן געהאַט זייערע צימערן אין דער הויפּט קוואַרטיר פון דער אַלגעמיינער סקאַוט אָרגאַניזאַציע, האָבן געפונען זייערע צימערן צעשמעטערט און צעפּלינדערט. 16 סקאַוטס, פאַרדעכטיקט אין מאַכן דעם פּאָגראָם, זיינען אַרעסטירט געוואָרן, אָבער זיי זיינען באַלד באַפרייט געוואָרן.

כדי ניט צו געבן די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַטאָרן קיין נייעם מאַטעריאַל פאַר זייערע העצעס, האָבן די רבנים פון סאַלאָניקאַ גוזר געווען די אידן זאָלן זיין זייער פּאַרזיכטיק. זיי האָבן פאַרבאָטן די אידישע סוחרים צו שליסן זייערע געשעפטן דעמאָנסטראַטיוו, דורכצופירן ספּעציעלע תּפילות אין די שולן אָדער צו מאַכן א פּאַראַדנע לויה פאַר דעם איינציקן אידישן קרבן פון דעם אויסברוך, וועלכער איז געשטאָרבן פרייטאָג פון זיינע וואונדן.

אויסער דעם אידן, איז א גריכישער בעקער געטויט געוואָרן, — די פּאָגראָמשטשיקעס האָבן אים דערשאָסן, ווען ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון צושטיין צו זיי. די פאַרוואונדעטע זיינען שוין אַרויסגעלאָזן געוואָרן פון שפּיטאָל, כאָטש ניט אַלע זייערע וואונדן זיינען נאָך געזונט געוואָרן.

15 אידן און אַזויפיל גריכן אַרעסטירט פאַר באַטייליקונג אין די ראַיאָטן זיינען באַפרייט געוואָרן. נייע "וואָראַנטס" זיינען אַרויסגעגעבן געוואָרן פאַר׳ן אַרעסט פון די אָנפירער פון די ראַיאָטן.

דער אָרימער אידישער קוואַרטאַל, באַקאַנט אונטער׳ן נאָמען "קעמפּבעל פּערטל" איז איינגאַנצן אין חורבות. 11 באַראַקן זיינען חרוב געוואָרן, די שול איז צעשמעטערט געוואָרן און די ספר־תורה׳ס צעריסן געוואָרן אויף שטיקלאַך. 219 אידישע פאַמיליעס זיינען געבליבן הײמלאָז, און זיי ווערן אויפגעהאַלטן אין די שולן אין אַנדערע טיילן פון שטאָט.

—(::)—

געסט פון לאָס־אַנדזשעלעס

מר. מענדל באַרא, געוועזענער וויניפּעגער תּושבֿ, איצט פון לאָס־אַנדזשעלעס, מיט זיינע צוויי זין, זיינען געקומען אויף אן אויטאָמאָביל אויף א באַזוך קיין וויניפּעג. זיי זיינען דאָ די געסט פון דער באַראַצקי פאַמיליע.

"האיאַס" וועט איבערשיקן שפּייז פּעקלאַך צו קרובים אין רוסלאַנד

... אַנגענומען געוואָרן, אז די שפּייז פּעקלאַך זאָלן דערגרייכן די געהעריקע אַדרעסן שנעל און זיכער.

די פּרייזן פון די כשר׳ע שפּייז פּעקלאַך וועלן זיין פאַרשיידענע לויט זייער אינהאַלט פון צוויי דאָלאַר און העכער, ניט אַריינרעכענענדיק די טאַריפן און אינספּעקציע אָפּצאָל וואָס די סאָוועטן רעגירונג וועט אויף זיי אַרויפלייגן. די יעניקע וועלכע שיקן שפּייז פּעקלאַך קאָנען, אין דער זעלבער צייט, שיקן דורך דער האיאַס דאָס געלט צו באַצאָלן די גרעניץ אָפּצאָל און פאַר אינספּעקציע אָפּצאָל. אַזוי, אז די קרובים אָדער פריינט וועלן האָבן די נויטיקע מיטלען צו באַקומען די פּעקלאַך. עס איז זייער וויכטיק, אז די אַדרעסן וועמען די פּעקלאַך ווערן געשיקט זאָלן זיין פּינקטלאַך און פאַרשטענדלאַך אָנגעשריבן.

אַלע אינפאָרמאַציעס בנוגע די דאָזיקע כשר׳ע שפּייז פּעקלאַך קאָן מען באַקומען אין אָפיס פון האיאַס, 425 לאַפאַיעט סט., ניו־יאָרק סיטי, און אין אירע פּאָלגנדיקע בראַנטש אָפיסעס: אין באָסטאָן, 43 טרעמאָנט סט.; אין פילאַדעלפיע, 334 סאַוט 5טע סט.; אין באַלטימאָר, 1216 איסט באַלטימאָר סט.; אין שיקאַגאָ, 1214 סאַוט קלינטאָן סט.; אין סאַן פראַנציסקאָ, 149 עדי סט., און אין סיאַטל, 705 1טע עווע.

פּרעמיער ברעקען דריקט אויס צוטרוי אין פול און זאָגט צו די שטיצע פון דער רעגירונג

פול דעלעגאַטן נעמען אָן מיט דאַנקבאַרקייט רעגירונגס אָנבאָט צו העלפן אויפקשטעלן די עלעוואַטאָרן אויף א מער געשעפטמעסיקן באַזיס. — אומגינסטיקער באַריכט וועגן די עלעוואַטאָרן פון ספּעציעלן קאָמישאָנער אָפּגעלייקנט. — סאַסקאַטשעוואַנער פול לייקנט דעם באַריכט וועגן פינאַנציעלער הינטערשטעליקייט

דר. הערצלס יאָרצייט געפייערט ביים ציוניסטישן קאָנגרעס

באַזעל, יולי 5 (איטא). — אן איינ־טע ציוניסטן וואָס האָבן מיטגעאַרבעט מיט הערצלען.

דרוקספּולע הערצל הזכרה איז געמאַכט געוואָרן היינט נאָכמיטאָג אין׳ם זאַל וואו דער קאָנגרעס ווערט אָפּגעהאַלטן. גלייכצייטיק איז אויך געמאַכט געוואָרן א הזכרה נאָך די דערמאָרדעטע אין ארץ־ישראל, און נאָך די אָנפירנדיקע ציוניסטן וואָס זיינען געשטאָרבן פון דעם לעצטן קאָנגרעס אָן, איינשליסנדיק נייטן שטראַוס און לואיס מאַרשאַל.

מאָצקין און סאָקאָלאָוו האָבן געהאַלטן לאַנגע רעדעס אין אָנדענק פון דר. הערצל. אויף דער טריבונע זיינען געזעסן אַלע אַל־...

ירושלים, יולי 6 (איטא). — א גרויסער העברייאישער עלעקטרישער שילד איבער דער קרן־קימת געביידע, דער פּראָמינענטסטער בנין אין ירושלים, האָט לעצטן אָוונט אַנאָנסירט די פייערונג פון הערצלס 27טן יאָרצייט, מיט זיין באַרימטן אויסדרוק "אויב איר ווילט איז עס ניט קיין חלום".

היינט עפנט זיך אין קרן־קימת געביידע דער הערצל צימער, וואו עס ווערן פאַרהיט די פּערזענלאַכע חפצים פון דעם גרויסן ציוניסטישן פירער, איינשליסנדיק זיינע אָרדענס.